

Landskap: Småland Upptecknat av: Harald Nilsson
Härad: Vestbo Adress: Kung Oscarsväg 7, Lund
Socken: S.Unnaryd Berättat av: August Johansson
Uppteckningsår: 1936 Född år 1857 i Saxhult, S, Unnaryd.

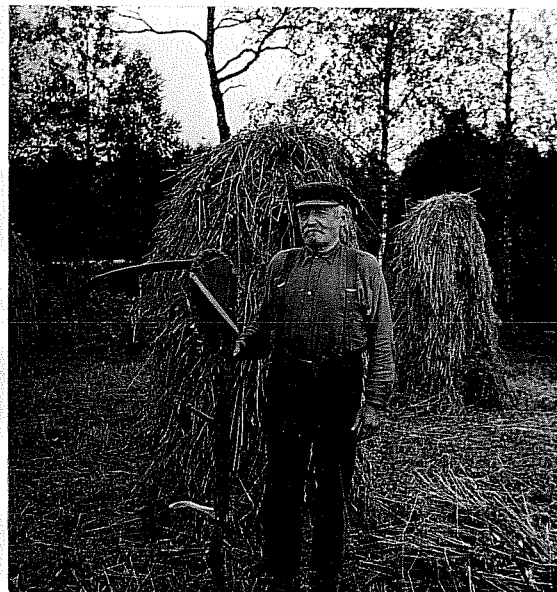

Uppteckningen rör

Bränna svedja.	sid.1-3.
Bonadsmålare och bonader.	" 4.
Sperlingsholm.	" 5.

Acc. nr. 5427.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

Lantbrukaren Aug. Johansson
Saxhult, S. Ummareyd sv.

5427

Skriv endast på denna sida!

5427

Bränna svedja.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

—
1.

Storskiftet förrättades här i byn Saxhult 1814 och laga skifte 1907.

Numera finns endast 2 åboar här i byn, men tidigare fanns det 3. Dessa 3 hade s c h e t t tillsammans och den sista s c h e a n hade de här 1847 på ett ställe som kallades Ulvanabanna. I Mjöhult brände de ännu så sent som 1872 till 73. De tre åboarna hette vid denna tid Johannes Lun (1795 till 1870 som var meddelarens morfar) Olof Ed (1800 till 1881) och Knut Svensk (1805 till 1868). Det var tack vare meddelarens far, som kom till Saxhult 1851, att det blev slut med bränningen. Han ansåg nämligen att det var en vådlig metod att sköta skogen och jorden på.

Man svedjade dels för att få brödsäd och dels för att få bete till kreaturen. Ock det blev ofta mycket bra bete. Den förutnämnda svedjan från 1847 var på omkring 3 tunnland. Svedjorna växlade i storlek men mindre än ett halvt har brände de aldrig. Den omtalade svedjan låg på en hög backe.

5427

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

—
2.

Men för övrigt har alltid varit bränt här. Skogen som brändes var medelmåttig och bestod endast av fur. Här fanns ingen gran på den tiden.

Sedan platsen för svedjan blivit utsedd började man fälla skogen på hösten och sen höll man på härmed hela vintern. Man använde vid fällningen både yxa och såg. Därpå kvistades träden för att grenarna skulle kunna bredas ut jämnt över hela platsen. Fällan brändes sedan tidigt följande vår. Efter bränningen rensades svedjan. Det som blev kvar efter bränningen, den s.k. k o l a v e d e n som bestod av mer eller mindre förkolade stammar och grenar samlades tillhopa och lades i högar. En del av kolaveden användes till att i n f r e d a svedjan och resten brändes till träkol i kolamilor. Smederna fick ha k o l a v e n gratis bara de ville föra bort den. På hösten såddes f ä l l e r å g, som bestod av vasaråg. Den myllades ner med fällekrattor och även vanliga hackor. Fällekrattorna (såg ut som en hacka). var av järn med 2 klor samt träskaft.

När rågen blev mogen skars den med skära, vilket utfördes

5427

av fruntimmer, men bands och krakades av karlar. F ä l l e -
h a l m e n (som råghalmen från en fälla kallades) var utmärkt
till att täcka tak med men den var oduglig till foder åt krea-
turen därför att den var så grov och strid.

Följande år sattes potatis på svedjan och då även dessa
blivit skördade lades den ut till bete. Sedan betade man på
svedjan ett par år och därefter kom skogen så småningom igen.
Men det kunde taga många år. Innan skogen kom brukade det växa
mycket smultron på svedjorna.

Beträffande meddelarens uppgift, att rågen odlades före
potatis är jag ej säker på att ej ett minnesfel kan föreligga.
H.N.

Meddelaren använde i sin beskrivning av svedjebbruk benäm-
ningarna skean och schett samt fällan och bränna fälla utan
någon egentlig åtskillnad. Schean skulle dock möjligen beteckna
den brända fällan och ordet f ä l l a var benämningen på
schean före bränningen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

—
3.

5427

Bonadsmålare och bonader.

Det fanns 3 bonadsmålare i Femsjö sn. Det var Per Svensson i Duvhult, Anders Andersson i Tranhult och Anders Bengtsson i Bökeberg. Det fanns även målare i Hihult. Den finaste målaren var Johannes Nilsson i Gyltige. Min far hade 15 bonader och själv hade jag 17 som jag sålde för 75 kr. och som nu finns i Smålandsstugan i Slottsskogen i Göteborg.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

—2—
4.

5427

Sperlingsholm.

Wrangels Sperlingsholm vid Halmstad byggdes 1812 (?) med timmer från Ulvanabbarna eller Langsbacke som är det rätta namnet där de hade s c h e t t 1847.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV.

—*—
5.